

**LANNOO'S AUTOBOEK
NEDERLAND,
BELGIË EN
LUXEMBURG**

Lannoo's Autoboeek

Nederland, België en Luxemburg

Woord vooraf

Al sinds de middeleeuwen behoren Nederland, België en Luxemburg tot de welvarendste landen van het Europese continent. Dit wordt weerspiegeld in steden als Amsterdam, Leiden, Delft, Antwerpen, Gent, Brugge, Brussel en Luxemburg met hun prachtige historische monumenten en indrukwekkende kunstschaten. Daarnaast bieden de landen ook een

schitterende natuur: te beginnen met het prachtige kustlandschap met de Waddeneilanden, stranden en duinen, en het daarachter liggende polderlandschap met de duizenden sloten en kanalen. Drie landen, drie karakters, drie keer een avontuur.

DE MOOISTE REISBESTEMMINGEN

Nederland

Groningen
 Drenthe
 Friesland
 Noord-Holland
 Flevoland
 Overijssel
 Gelderland
 Utrecht
 Zuid-Holland
 Zeeland
 Noord-Brabant
 Limburg

16

België

18 West-Vlaanderen
 22 Oost-Vlaanderen
 28 Antwerpen
 32 Brussel
 48 Vlaams-Brabant
 82 Limburg
 86 Henegouwen
 96 Waals-Brabant
 112 Namen
 122 Luik
 154 Luxemburg

186

190
 216
 230
 240
 258
 266
 270
 284
 286
 292
 302

162

Groothertogdom Luxemburg

176

306

DE MOOISTE AUTOROUTES	334	REISATLAS	344
Route 1			
Nederland en België – Tussen Amsterdam en Brugge	336	REGISTER	398
Route 2			
Nederland – Land achter de dijken	338		
Route 3			
België – Door de Ardennen	340	Boven: tulpen en historische grachtenpanden in Amsterdam	
Route 4			
Groothertogdom Luxemburg – Veelzijdig op een klein stukje aarde	342	Blz. 2-3: windmolens in Friesland, blz. 4-5: Rozenhoedkaai in Brugge, blz. 6-7: bergbeek Ninglinspo in de Ardennen, blz. 8-9: Grote Markt in Brussel, blz. 10-11: Adolfsbrug in Luxemburg	

In het laatste hoofdstuk van dit boek zijn vier reisroutes opgenomen die u door de adembenemende natuurlandschappen en naar de mooiste dorpen en streken in de landen van de Benelux loodsen. Op de de overzichtskaart hiernaast ziet u in één oogopslag het verloop van alle tochten. De teksten bij elke tocht geven een overzicht van de route en beschrijven de regio's en provincies die u aandoet, samen met hun landschapelijke, historische en culturele bijzonderheden. Ter aanvulling op de tekst zijn er gedetailleerde routekaarten waarop het traject van de route staat, samen met de belangrijkste plaatsen en bezienswaardigheden. De hoofdroute en extra uitstapjes zijn in kleur aangeduid, pictogrammen (zie hieronder) wijzen op de belangrijkste trekpleisters. Bijzondere bestemmingen worden met kleurenfoto's en informatieve teksten rondom de kaart extra in de verf gezet.

Beroemde reisroute

- Treinroute

Culturele instellingen en evenementen

- Unesco-wereldnatuurerfgoed
- Rotslandschap
- Grot
- Merenlandschap
- Rivierlandschap
- Lagedrukgebied
- Nationaal park (landschap)
- Nationaal park (fauna)
- Biosfeerreservaat
- Natuurreservaat
- Botanische tuin
- Fossilenvindplaats
- Dierentuin/safaripark
- Whale watching, aquarium
- Beschermd gebied voor vogels
- Vlindertuin
- Strand
- Bron

Opvallende metropolen en cultuurmonumenten

- Unesco-wereldcultuurerfgoed
- Prehistorie en vroegste geschiedenis
- Romeinse oudheid

- Keltische cultuurplaats
- Kerk algemeen
- Kerkruiene
- Christelijk klooster
- Romaanse kerk
- Gotische kerk
- Barokke kerk
- Renaissancekerk
- Historisch stadsbeeld
- Paleis/kasteel
- Burcht/vesting/citadel
- Burchtruïne
- Cultuurlandschap
- Museum
- Theater
- Feesten en festivals
- Industrieel monument
- Stuwmeer
- Gesloten mijn
- Bezienswaardige vuurtoren
- Windmolen
- Opvallende brug
- Slagveld
- Grafmonument
- Monument
- Gedenkteken

- Bezienswaardige toren
- Bijzonder gebouw
- Openluchtmuseum
- Telescoop
- Ruimtestation
- Markt/bazaar
- Watermolen
- Wereldtentoonstelling
- Olympische stad

Sport- en recreatiebestemmingen

- Informatie
- Arena/stadion
- Circuit
- Golf
- Paardensport
- Skigebied
- Zeilen
- Badplaats
- Recreatiebad
- Minerale bronnen/thermen
- Pretpark
- Casino
- Uitzichtpunt
- Wandelen/wandelgebied
- Klimwand
- Camping

De mooiste reisbestemmingen

Grachtenidylle in Amsterdam, het 'Venetië van het Noorden'

Nederland

Circa 800 kilometer aan kustlijn, machtige dijken en ontelbaar veel rivieren, sloten en grachten – de Nederlanders leven niet alleen aan het water, maar ook met het water. De windmolens, Hollandse meesters en het Delfts blauw zijn tot ver over de grenzen bekend, net als prachtige oude steden als Amsterdam, Groningen, Delft en Utrecht.

Foto: molen in de avondschemering in Noord-Holland

Onderweg in Groningen

Het kan verwarrend zijn: Groningen is zowel de naam van de provincie als van de hoofdstad van die provincie. De provincie ligt in het uiterste noorden van het land, ingeklemd tussen de Waddenzee en de buurprovincies Friesland en Drenthe.

Wonen aan het water – ook in Groningen is het mogelijk.

INFO *

GRONINGEN

Oppervlakte:

2960 km²

Aantal inwoners:

586.144

Bevolkingsdichtheid:

198 inwoners per km²

Provinciehoofdstad:

Groningen

Groningen ligt in het hart van de gelijknamige provincie.

De Kornbeurs, aan de westzijde van de Vismarkt

*** Groningen

Groningen is een stad waar eeuwenoude monumenten contrasteren met moderne bouwwerken als de organische 'apenrots' van de Gasunie aan de rand van de stad en het kleurrijke Groninger Museum bij het station. Hét symbool van de stad is echter de Martinitoren. Deze enigszins scheve kerktoren domineert al eeuwenlang het sfeervolle centrum, dat door velen wordt beschouwd als een van de aantrekkelijkste binnensteden van Nederland. Bovendien is

er in Groningen altijd wat te doen. Bijna dagelijks zijn er markten, straatmuzikanten staan op elke hoek en er worden tal van evenementen georganiseerd, met als topper het theaterfestival Noorderzon. Extra levendig wordt het door de vele studenten, die van Groningen de stad met gemiddeld de jongste bevolking van Nederland maken. Nieuwsgierig? Beklim voor een fraai overzicht een van de kerktorens die de stad rijk is, zoals de eerder genoemde Martinitoren, die tot 97 meter hoogte reikt.

**** Martinikerk** In universiteitssteden is er vaak een tekort aan geschikte ruimten voor academische activiteiten. Dat geldt zeker voor Groningen, dat meer dan 60.000 studenten telt. De universiteit lost dat onder meer op door de Martinikerk, de oudste kerk van de stad, te gebruiken voor tentamens en officiële gelegenheden. Maar zelfs op momenten dat de kerk vol zit met studenten, zijn bezoekers welkom in de 97 meter hoge Martinitoren. De pittige klim naar de top wordt beloond met een weids uitzicht over de historische binnenstad. Vanaf deze hoogte lijkt de Grote Markt aan de voet van de toren helemaal niet zo groot. Je ziet de vele kroegen aan de randen van het plein, fietsers laveren door de smalle straten en studenten hangen rond op banken en muurtjes. Het hart

van Groningen is levendig, maar zonder de hectiek van een wereldstad als Amsterdam. Op zondag weerklinken de klanken van het beroemde orgel – dan verandert de kerk weer in een echt godshuis.

***** Scheepvaartmuseum** Groningen is een stad vol contrasten. Waar het bontgekleurde gebouw van het Groninger Museum een bijna provocerend statement maakt, oogt het Noordelijk Scheepvaartmuseum statig en monumentaal. Dat begint al bij de twee gebouwen waarin het museum onderdak heeft gevonden: het Gotisch Huis en het Canterhuis dateren uit de 15de eeuw en stralen een historische elegantie uit. De collectie illustreert de geschiedenis van de Hanze, de binnenscheepvaart en de kustvaart,

maar er is ook volop aandacht voor de opkomst van de stad Groningen. Via krakende houten vloeren en smalle trappen – bijna alsof het een eeuwenoud zeilschip is – dwalen de bezoekers langs vitrines gevuld met scheepsmodellen, motoren en andere herinneringen aan het maritieme en stadsverleden. De komende jaren werkt het museum aan het versterken van de rol als 'Huis van de Groningse Geschiedenis'.

***** Groninger Museum** Hadden alle musea maar zulke geldschieters! En een museumbestuur dat het aandurft iets totaal nieuws te beginnen. In Groningen kwamen beide aspecten bij elkaar toen in 1987 de Nederlandse Gasunie geld beschikbaar stelde voor de bouw van een nieuw stadsmuseum. De toenmalige

museumdirecteur Frans Haks koos voor een concept waarbij 'de grenzen tussen kitsch, design, beeldende kunst en architectuur voor goed zouden verdwijnen'. Hoofdarchitect werd de Italiaanse ontwerper Alessandro Mendini (1931–2019), drie andere architectenbureaus werden uitgenodigd om de verschillende paviljoens te ontwerpen. Zo ontstond, op een eiland tussen het station en het stadscentrum, een gedurfd, postmodernistisch museumcomplex, dat ook nu nog indruk maakt. De collectie varieert van archeologische vondsten tot Aziatisch porselein en hedendaagse kunstinstallaties.

Boven: het historische Scheepvaartmuseum. Linksboven: havens geven de stad een maritieme flair. Links: Martinikerk.

Blikvanger van het Groninger Museum is een 20 meter hoge gouden toren.

Grachten en bruggen bepalen het stadsbeeld in Appingedam.

*** Appingedam

Deze kleine stad ligt enkele kilometers ten zuidwesten van Delfzijl, waar veel inwoners dagelijks voor hun werk naartoe reizen. Appingedam verrast met een onmiskenbare charme. Dwars

door het stadje stroomt het Damsterdiep, een kanaal dat rond 1200 werd gegraven. Al voor deze tijd stroomde hier de Delf, een ouder kanaal dat in open verbinding stond met de zee. Dankzij deze ligging groeide Appingedam in de

middeleeuwen uit tot een bloeiend handels- en marktcentrum. De van oorsprong middeleeuwse panden langs de oevers van het kanaal en in het stadshart stralen nog de welvaart van weleer uit. Blikvangers zijn de imposante Nicolaïkerk, het oudste bouwwerk in Appingedam, en het in renaissancestijl gebouwde Raadhuis uit 1630 – niet voor niets kreeg Appingedam in 1972 de status van beschermd stadsgezicht. De beste manier om Appingedam te verkennen is via een boottocht: elke zomer vaart een karakteristieke houten punter vanaf de jachthaven door de waterwegen van het centrum. Of wandel door de steegjes en begin bij de Vlintenbrug, met uitzicht op de beroemde hangende keukens van Appingedam. Deze keukens werden ooit boven het water gebouwd omdat er in de woningen onvoldoende ruimte was. Via de deuren vlak bij het wateroppervlak konden de bewoners direct in het kanaal water putten.

Rozen

Nee, het waren niet de Nederlanders die de roos in de westerse tuincultuur hebben geïntroduceerd. De geschiedenis van deze bloem gaat veel verder terug: waarschijnlijk werden al 5000 jaar geleden in China rozen gekweekt. Daarna vonden ze hun weg naar het klassieke Egypte en Griekenland. De omslag kwam toen in de 18de eeuw rozen met een langere bloeitijd vanuit China naar Europa werden gehaald. Vanaf dat moment konden enthousiaste hobbyisten ook zelf nieuwe variëteiten kweken, die soms meerdere keren per jaar bloeiden. Dat gebeurde ook in Nederland, maar het leidde nooit tot een manie zoals bij de tulpen. Nu zijn overal in Nederland tuinen met uitbundig bloeiende rozen te vinden. Het Rosarium in Winschoten is met 20.000 rozen van 320 verschillende soorten een van de grootste.

* Winschoten

Winschoten, stad van molens en rozen, lag altijd aan het water. Nederland staat bekend om de grootschalige inpolderingen, maar bij Winschoten gebeurde precies het omgekeerde. Om deze economisch kwetsbare regio een nieuwe toeristische impuls te geven, werd een flink stuk landbouwgrond onder water gezet. Zo

De molen in museumdorp Bourtange maalde het graan voor de soldaten.

ontstond het 800 ha grote Oldambtmeer, een kunstmatig meer waar natuur, watersport en andere vormen van recreatie hand in hand gaan. Op een serie eilanden aan de oostelijke oever verrijst het dorp Blauwestad. In het Stadspark van Winschoten zelf is het in de zomer een feest van geuren en kleuren: in het Rosarium bloeien dan 320 verschillende soorten rozen. Bij elke soort staat een bordje met de naam van de roos en de kweker.

**** Bourtange**

Het is een van de grootste verrassingen op het Groningse platteland: een perfect stervormige vesting, bestaande uit grachten, aarden wallen, ophaalbruggen en poorten. Bourtange is een relict uit de Tachtigjarige Oorlog (1568–1648), ook wel de Nederlandse Opstand genoemd. In 1568 waren enkele Nederlandse gewesten in opstand gekomen tegen de Spaanse koning Filips II, die het in een groot deel van Europa voor het zeggen had. De strijd ging om macht, maar zeker ook om godsdienstvrijheid. Uiteindelijk zouden vier generaties te maken krijgen met oorlogshandelingen, verlies en ontberingen. Maar dat verklaart nog niet waarom er hier, midden in een inmiddels opgedroogd moeras, een onneembare vesting ligt. Ga op pad met een gids om het hele verhaal te horen. Dat begint in 1580, als de stad Groningen door

Spaanse troepen is bezet. De voorraden worden vanuit Duitsland aangevoerd via een zandrug in het Bourtangermoeras. Om deze route af te sluiten, laat Willem van Oranje, de leider van de opstand, in het moeras een schans aanleggen. Zijn plan slaagt: de bevoorrading stopt. Later wordt het fort uitgebouwd tot een stervormige vesting. Deze zal nooit worden veroverd: aanvallers krijgen te maken met allerlei moerasziektes en moeten de strijd al snel staken. Tot 1851 hebben militairen het voor het zeggen in Bourtange, daarna wordt de vesting opgeheven. Na de Tweede Wereldoorlog is het dorp zo goed als verlaten. Dat verandert als de gemeente besluit de oude vesting te reconstrueren en er een museumdorp van te maken. Het resultaat is verbluffend: binnen een perfect regelmatige vijfhoek ligt nu een authentiek ogende vesting die bezoekers terugbrengt naar het jaar 1742. Het dagelijks leven van toen herleeft onder meer door markten met oude ambachten en historische festivals. Zo spelen honderden acteurs elk jaar de Slag om Bourtange (1640) na. Toch is Bourtange geen openluchtmuseum: in het vestingstadje wonen circa zeventig mensen en bij de toegangspoort wordt geen entree geheven. Wel is een deel van de gebouwen opgesteld voor bezoekers, zoals Museum De Baracquen, waar archeologische vondsten te zien zijn.

Vanuit Bourtange slingert de grenslijn noordwaarts richting de Dollard, een brede zeearm tussen Duitsland en Nederland. Staande op de hoge dijk doemt in de verte de Duitse havenstad Emden op.

Het centrum van Winschoten

Historische charme in Appingedam

C = Corbis, G = Getty, M = Mauritius Images

Cover vooraan: sara_winter/Stock (Kinderdijk, Nederland), KavalenkavaVolha/Stock (Brussel, België), Deepiloft/Stock (Amsterdam, Nederland); cover rug:Travel_Motion/Stock (Brussel, België); cover achteraan: Johan De Meester (Kasteel Ooidonk, België), Sergey Dzymba/Shutterstock (Luxemburg stad, Groothertogdom Luxemburg)

P. 002-003 G/Remo Scarfo; P. 004-005 G/TomasSereda; P. 006-007 G/Dado Daniela; P. 008-009 G/Francesco Vaninetti Photo; P. 010-011 G/PhotonP-hatography -Viktor Lakics; P. 012-013 G/OlenaZnak; P. 016-017 G/dennisvdw; P. 018-019 M/ClicKAlps; P. 022 G/SanderStock; P. 022 G/Venemama; P. 022 G/CreativeNature_nl; P. 024 G/Venemama; P. 024 M/Alamy; P. 025 G/Frans Lemmens; P. 024-025 M/Alamy; P. 026 G/SanderStock; P. 026 G/Toshihiro Hirai; P. 027 M/Alamy; P. 027 M/Alamy; P. 027 G/Venemama; P. 027 M/Alamy; P. 028 M/Rene van der Meer; P. 029 M/Alamy; P. 029 G/Samuel Betkowsky; P. 029 M/Ronald Kamphuis; P. 030-031 G/frankhoekzema; P. 032-033 M/Alamy; P. 033 digitalmagination/stock; P. 033 M/Alamy; P. 034 TasfotoNagstock; P. 034 M/Ingo Boelter; P. 034 G/Venemama; P. 036 G/Ulrich Baumgarten; P. 035 M/Alamy; P. 035 M/United Archives; P. 036 M/Ingo Boelter; P. 036 G/Hanneke Luitjng; P. 037 G/Hans Balsing; P. 037 M/Alamy; P. 038 M/Alamy; P. 038 M/Rene van der Meer; P. 039 M/Alamy; P. 039 M/Alamy; P. 040 G/Venemama; P. 040 G/EKH-Pictures; P. 041 M/Alamy; P. 041 M/Alamy; P. 041 M/Alamy; P. 042-043 M/Ingo Boelter; P. 042 M/Alamy; P. 043 G/TasfotoNl; P. 043 G/ChrisRinck; P. 043 G/Frans Sellies; P. 044 M/Nico van Kappel; P. 045 M/Alamy; P. 045 Look/age fotostock; P. 045 G/Daniel Bosma; P. 045 G/Lurmel89; P. 045 Cloud-Mine-Amsterdam/istock; P. 046-047 G/Daniel Bosma; P. 048-049 M/Beate Margraf; P. 048 G/Erisk; P. 049 M/Alamy; P. 049 G/Sebastian Rose; P. 049 G/HildaWeges; P. 050-051 M/Alamy; P. 052 M/Alamy; P. 052-053 G/fotolupa; P. 053 C/Frans Lemmens; P. 053 M/Alamy; P. 056-057 M/Alamy; P. 058 M/Alamy; P. 058-059 G/Fadi Hage; P. 058 G/Siraanawong; P. 059 G/jewhyte; P. 059 M/Alamy; P. 060-061 KavalenkavaVolha/stock; P. 062-063 G/Buena Vista Images; P. 063 M/Rene Mattes; P. 063 M/Alamy; P. 064-065 G/George Pachantouris; P. 064 G/Sbstock; P. 065 G/Nikada; P. 066-067 M/Alamy; P. 068 Look/robertharding; P. 068 M/Ton Koene; P. 068 M/Alamy; P. 069 G/Reinier Sniijders; P. 069 M/Ingo Boelter; P. 069 M/Alamy; P. 070 M/Alamy; P. 071 M/Alamy; P. 071 M/Alamy; P. 071 M/Alamy; P. 072 G/LuisKurum Photography; P. 072 G/Steve Smith; P. 073 G/LuisKurum Photography; P. 073 G/Westend61; P. 073 G/Pim Van Wel; P. 074 M/Alamy; P. 074 G/Venemama; P. 074 G/Ilzet Keribar; P. 075 M/Ingo Boelter; P. 075 M/Alamy; P. 076 G/Ventura Carmona; P. 076 G/Ventura Carmona; P. 076 M/Rene van der Meer; P. 077 G/Rene Siebring; P. 077 G/CreativeNature_nl; P. 078-079 G/franswillemblok; P. 078 M/Jason Langley; P. 079 A/AGAMMI Photo Agency; P. 079 A/Peter Horree; P. 079 G/franswillemblok; P. 080-081 G/Ruzanna; P. 081 M/Alamy;

P. 081 G/Ruzanna; P. 081 M/Alamy; P. 082 G/Bart Hendrix; P. 082 M/Manfred Mehlig; P. 083 G/Hans Jansy; P. 083 G/wavipicture; P. 084-085 G/wavipicture; P. 086 M/Alamy; P. 086 G/Ruzanna; P. 086-087 G/Kloeg008; P. 087 M/Alamy; P. 087 G/Sjo; P. 088-089 G/Sjoerd van der Wal; P. 090 G/franswillemblok; P. 090-091 G/Sjo; P. 090 M/Alamy; P. 091 G/Sjo; P. 091 G/Venemama; P. 091 G/DutchScenery; P. 092 M/Alamy; P. 092-093 G/Martijn van Steenberg; P. 093 G/Sjo; P. 094 G/Roman Sidorenko; P. 094 M/Alamy; P. 094-095 M/Alamy; P. 095 Martin Metsmakers/Shutterstock.com; P. 095 G/3quarks; P. 096 M/Alamy; P. 096-097 G/Venemama; P. 097 G/digitallmagination; P. 097 G/Venemama; P. 098-099 G/waeske; P. 100 M/Alamy; P. 101 M/Wim Weenink; P. 101 M/Jan Vermeer; P. 101 M/Alamy; P. 101 G/Erlich Kuchling; P. 101 G/Sebastian Kroes; P. 102-103 M/Rene van der Meer; P. 102 G/Sjo; P. 103 G/Venemama; P. 103 G/DutchScenery; P. 103 G/Venemama; P. 103 G/Venemama; P. 104 G/DutchScenery; P. 104 G/DutchScenery; P. 105 M/Rene van der Meer; P. 105 M/Alamy; P. 105 M/Alamy; P. 105 M/Alamy; P. 106-107 G/DutchScenery; P. 106 M/Alamy; P. 107 M/Alamy; P. 107 M/Alamy; P. 107 G/HildaWeges; P. 107 M/Alamy; P. 108 M/Alamy; P. 108-109 M/Alamy; P. 109 M/Alamy; P. 109 M/Alamy; P. 110 M/Alamy; P. 110-111 M/Alamy; P. 111 M/Rene van der Meer; P. 111 M/Christian Hütter; P. 112-113 M/Alamy; P. 112 G/GAPS; P. 113 G/TasfotoNl; P. 114 G/Stefano Origo; P. 114 M/Alamy; P. 114 M/Alamy; P. 116 M/Alamy; P. 116 M/Alamy; P. 117 G/Liulia00702; P. 117 M/Alamy; P. 117 M/Alamy; P. 118 M/Alamy; P. 118 G/havaveelaar; P. 119 G/Kloeg008; P. 119 M/Alamy; P. 119 G/VanderWolf-Images; P. 119 TVGD/Shutterstock.com; P. 120-121 M/Alamy; P. 122 M/Roberto Sysa Moiola; P. 122 G/JacobH; P. 123 M/Rene van der Meer; P. 123 G/Rujchu; P. 123 G/Yamakuri Yuri; P. 124-125 G/Peter Zelei Images; P. 126 G/Lara Uhry; P. 126-127 M/Alamy; P. 127 G/Martijnvandernat; P. 127 M/Alamy; P. 128-129 G/Martijn van der Nat; P. 128 M/Karol Kozlowski; P. 128 G/Arustamank; P. 129 M/Hans P. Szyzka; P. 129 M/Manfred Mehlig; P. 129 G/leuntje; P. 130 M/Alamy; P. 131 M/Alamy; P. 132 G/Henryk Sadura; P. 132 G/AFFP; P. 132 M/Alamy; P. 134 G/Gatsi; P. 134 G/Michel Porro; P. 134-135 G/Gatsi; P. 135 M/Ine Art Images; P. 135 M/Alamy; P. 136-137 G/Pierre Crom; P. 138 G/mihailiulia; P. 138 G/Manfred Gitterschall; P. 139 KarinR/Shutterstock.com; P. 139 G/Hans-Peter Merten; P. 139 M/Alamy; P. 140-141 G/OperationShooting; P. 141 G/Stockshares; P. 142 G/franswillemblok; P. 142-143 M/ANP Photo; P. 143 M/rphstock; P. 143 G/Ilyia31266; P. 143 M/age; P. 143 M/Alamy; P. 144-145 M/Alamy; P. 146 G/Chris van Dolleweerd; P. 146 G/Henryk Sadura; P. 146 Look/robertharding; P. 148 M/Alamy; P. 148 M/Alamy; P. 149 M/Alamy; P. 149 M/Alamy; P. 150 G/NurPhoto; P. 150 M/Alamy; P. 150 G/NurPhoto; P. 151 M/Alamy; P. 151 G/franswillemblok; P. 151 G/MrGLove; P. 151 G/Julian Elliott Photography; P. 152 M/Alamy; P. 153 M/Alamy; P. 153 M/Alamy; P. 153 M/Alamy; P. 154-155 G/JFS/PC; P. 155 M/Alamy; P. 155 M/Nico van Kappel; P. 155 M/Alamy; P. 155 M/Alamy; P. 156 M/Ron Offermans; P. 156 M/Nico van Kappel; P. 156 M/Ron Offermans; P. 156 M/Nico van Kappel; P. 156 M/Ron Offermans; P. 157 M/Nico van Kappel; P. 158 M/ageBROKER; P.

158 G/Westend61; P. 159 G/Dado Daniela; P. 159 G/compinfo; P. 159 G/Bernhard Klar; P. 160 G/franswillemblok; P. 161 G/Rudy Denoyette; P. 161 G/Westend61; P. 162 G/kurtmartin; P. 162 M/Alamy; P. 163 G/Chanachai Panichpattanakij; P. 163 G/Jorisvo; P. 163 M/ProCip; P. 163 G/Celli07; P. 164 M/Alamy; P. 165 M/Alamy; P. 166 M/Wil Meinderts; P. 166-167 G/Roel Meijer; P. 167 M/Rene van der Meer; P. 167 M/Rene van der Meer; P. 167 G/Corinne Poleij; P. 168-169 M/Alamy; P. 169 G/J.Castro; P. 169 G/Corinne Poleij; P. 169 M/Alamy; P. 170 M/Alamy; P. 170-171 M/Alamy; P. 172 M/Karl F. Schöfmann; P. 172 G/Amokiv; P. 173 M/Alamy; P. 173 M/Alamy; P. 173 G/cstfotoimages; P. 173 DariaZuLstoc; P. 173 M/Alamy; P. 174-175 M/Alamy; P. 174 G/Ellen van Bodegom; P. 175 M/Alamy; P. 175 G/Celli07; P. 175 M/Alamy; P. 175 M/Jan Baks; P. 176 M/Jochem Tack; P. 176 M/Alamy; P. 176 M/Alamy; P. 178 M/Rene van der Meer; P. 178 G/votheditors; P. 178-179 M/Alamy; P. 179 M/Ina Masterton; P. 179 G/Tribantagos; P. 179 M/Emanuele Ciccomartino; P. 180 G/chris-mueller; P. 180-181 M/Alamy; P. 181 M/Alamy; P. 181 M/Christian Richters; P. 181 M/Alamy; P. 181 M/Alamy; P. 182 G/franswillemblok; P. 182 M/Alamy; P. 183 M/Alamy; P. 183 M/Karl F. Schöfmann; P. 183 G/chris-mueller; P. 184 M/Otto Plantema; P. 185 M/United Archives; P. 185 M/Rene van der Meer; P. 184-185 M/Alamy; P. 186-187 Look/robertharding; P. 190 M/Alamy; P. 190 Tim Heirman; P. 191 G/Boris17; P. 191 G/Boris17; P. 191 G/Patrick van Katwijk; P. 192 M/Alamy; P. 193 M/Alamy; P. 193 G/ClaudineVlm; P. 193 G/walencienne; P. 193 G/Tim E White; P. 194-195 G/L. Photography; P. 194 G/L. Photography; P. 195 G/Argalis; P. 195 M/Emilie Chaix; P. 196 G/Beeldbewerking; P. 196 M/Alamy; P. 196-197 M/Alamy; P. 197 M/Alamy; P. 197 M/Alamy; P. 198-199 G/Celli07; P. 200 G/RudyBalasko; P. 200 Look/Tobias Richter; P. 202 G/Sir Francis Canker Photography; P. 202-203 G/Hiroshi Higuchi; P. 203 G/Kurt Desplenter; P. 203 M/Christian Handl; P. 204 M/Alamy; P. 204-205 G/Heritage Images; P. 206-207 Alex Cimbalt/Shutterstock; P. 207 M/Alamy; P. 207 G/PicsFactory; P. 208-209 Kiev/Vector/Shutterstock.com; P. 210-211 C/Miles Ertman; P. 212 M/Alamy; P. 212 G/Flavio Vallinari; P. 213 G/Frank Smout Images; P. 213 M/Alamy; P. 214-215 G/Peter Bocklandt; P. 216-217 M/Alamy; P. 217 M/Alamy; P. 217 M/Alamy; P. 217 G/Cigolini; P. 218 G/TomasSereda; P. 218 G/Universal History Archive; P. 220 M/Alamy; P. 220 Look/Tobias Richter; P. 220-221 G/KavalenkavaVolha; P. 221 G/Dark Eni; P. 221 M/Martin Moxter; P. 222-223 M/Alamy; P. 222 M/Alamy; P. 223 G/Arterra; P. 223 M/Alamy; P. 224-225 M/Alamy; P. 224 M/Alamy; P. 225 M/Alamy; P. 225 G/Unal Bilir; P. 226-227 M/Alamy; P. 226 M/Alamy; P. 227 M/Alamy; P. 228 M/Alamy; P. 228-229 G/Beeldbewerking; P. 230 G/Sedmak; P. 230 M/Alamy; P. 230 G/queerbet; P. 232 G/Ventura Carmona; P. 232 G/Westend61; P. 233 G/Sedmak; P. 233 G/Insights; P. 233 Look/robertharding; P. 234 Look/Holger Leue; P. 234-235 Look/Holger Leue; P. 236 M/Ben Seelt; P. 236 M/Alamy; P. 237 M/Alamy; P. 237 M/Alamy; P. 238 G/bsbferrari; P. 238 M/Alamy; P. 238 G/PepiteVogue; P. 239 M/Alamy; P. 239 G/bsbferrari; P. 240 G/Westend61; P. 240-241 G/Sir Francis Canker Photography; P. 244 M/Alamy; P. 245 G/Westend61; P. 244-245 G/Sxinc;

P. 246 G/possum1961; P. 246 M/Peter Enzinger; P. 247 G/Heimer; P. 247 G/MarcoRoF; P. 248 M/ageBROKER; P. 249 M/Alamy; P. 249 M/Alamy; P. 249 G/TomasSereda; P. 250-251 G/Matteo Pliotto; P. 252 G/Westend61; P. 252 M/Alamy; P. 253 Look/Rainer Mirau; P. 254 G/Sylvain Sonnet; P. 255 M/Alamy; P. 255 M/Alamy; P. 256-257 G/Santiago Urquijo; P. 258 G/Arterra; P. 259 A/Arterra Picture Library; P. 259 M/Alamy; P. 259 M/Alamy; P. 260-261 G/frans Sellies; P. 262-263 G/Frank Smout; P. 264 G/Sedmak; P. 264 M/Alamy; P. 264 M/Alamy; P. 265 G/Flavio Vallinari; P. 265 G/FlavioVallinari; P. 266 M/Alamy; P. 266 M/ageBROKER; P. 267 M/Bernard Castelein; P. 267 G/benkrut; P. 267 M/Alamy; P. 267 G/Henryk Sadura; P. 268 M/Alamy; P. 268 M/Alamy; P. 269 M/Alamy; P. 269 M/Alamy; P. 270 G/Garssecreta; P. 270 A/Falkensteinfoto; P. 271 M/Alamy; P. 271 M/Alamy; P. 272 M/Alamy; P. 272 G/L. Toshio Kishiyama; P. 272 Look/Ernst Wrba; P. 273 G/Henryk Sadura; P. 273 G/Samere Fahim Photography; P. 273 Look/Ernst Wrba; P. 274-275 M/ageBROKER; P. 276 M/Werner Dieterich; P. 276 G/Henk Langenak; P. 276 G/JJS-Pepite; P. 278 G/Alain e Nadine; P. 278 G/Nathalie Dupont; P. 278 G/Arterra; P. 279 M/Alamy; P. 279 M/Alamy; P. 280-281 G/W/P. Pics; P. 282 M/Alamy; P. 283 G/alew; P. 284 G/Carl Court; P. 285 M/Alamy; P. 285 G/FlavioVallinari; P. 286 M/Alamy; P. 286-287 M/Alamy; P. 287 G/Alexander Sorokopud; P. 288-289 G/FlavioVallinari; P. 288 M/Alamy; P. 289 M/Alamy; P. 290 M/Alamy; P. 291 G/Arterra; P. 291 G/Arterra; P. 291 G/Arterra; P. 292-293 Wouter van den Broek/Shutterstock.com; P. 292-293 M/Alamy; P. 293 M/Alamy; P. 294 G/Eagle2308; P. 294 G/Eagle2308; P. 294 M/Alamy; P. 294 G/Allan Baxter; P. 296 M/Alamy; P. 296 M/Alamy; P. 296-297 M/Alamy; P. 298-299 G/Classen Rafael; P. 300 G/Flavio Vallinari; P. 301 M/Alamy; P. 301 M/Alamy; P. 301 M/Alamy; P. 302-303 G/boeresuck; P. 302 M/Alamy; P. 303 M/Alamy; P. 304 M/Alamy; P. 304 M/Alamy; P. 304 M/Alamy; P. 305 M/Alamy; P. 304-305 M/H.-D. Falkenstein; P. 306-307 M/Westend61; P. 310-311 G/Jesus Barroso; P. 310 G/Jesus Barroso; P. 311 M/Alamy; P. 311 M/Alamy; P. 311 G/Dado Daniela; P. 312 G/Jesus Barroso; P. 312-313 G/JacobH; P. 313 M/ageBROKER; P. 313 M/Alamy; P. 314-315 M/Alamy; P. 314 G/MinhThuan; P. 315 M/Alamy; P. 315 G/Stanislava Karagyozova; P. 316-317 G/Franz Sussbauer; P. 318 G/Hans Georg Eiben; P. 318-319 M/Chris Seba; P. 319 M/Chris Seba; P. 319 Cathy Phip/Shutterstock.com; P. 319 M/Alamy; P. 320-321 G/frans Sellies; P. 322 M/Alamy; P. 322-323 G/Frederic Collin; P. 323 M/Alamy; P. 326-327 M/Hans-Peter Merten; P. 327 G/Westend61; P. 328 M/Heinz-Dieter Falkenstein; P. 329 M/Mel Stuart; P. 329 G/Franz-Marc Frei; P. 329 G/Sernovik; P. 330 M/Alamy; P. 330 M/Alamy; P. 330-331 Look/Foto Herzig; P. 332-333 G/Hans-Peter Merten; P. 334-335 M/Alamy; P. 336 G/Alexander Spatar; P. 337 Look/ClickAlps; P. 337 G/Hiroshi Higuchi; P. 337 M/Alamy; P. 338 M/Ingo Boelter; P. 338 M/Rene van der Meer; P. 338 G/Ventura Carmona; P. 338 G/franswillemblok; P. 338 G/SanderStock; P. 340 M/Alamy; P. 341 M/Alamy; P. 341 M/Alamy; P. 341 G/boeresuck; P. 342 M/Alamy; P. 343 M/Chris Seba; P. 343 G/JacobH; P. 343 Look/Foto Herzig; P. 344 M/Alamy.

www.lannoo.com

Registreer u op onze website en we sturen u regelmatig een nieuwsbrief met informatie over nieuwe boeken en met interessante, exclusieve aanbiedingen.

Als u opmerkingen of vragen heeft, dan kunt u contact opnemen met onze redactie: redactie.toerisme@lannoo.com

Vertaling: Harry Bunk en Joost Zwart

Opmaak: Asterisk

Opmaak cover: Peter De Bock

Oorspronkelijke titel: *Unterwegs in den Niederlanden, Belgien und Luxemburg*

© Kunth Verlag GmbH & Co. KG, München, Uitgeverij Lannoo nv, Tiel, 2020

© Cartografie: Kunth Verlag GmbH & Co. KG

D/2020/45/388 – NUR 511

ISBN 978 94 014 6852 7

Deze uitgave werd met de meeste zorg samengesteld. De juistheid van de gegevens is mede afhankelijk van informatie die ons werd verstrekt door derden.

Indien die informatie onjuistheden bevat, kan Lannoo daarvoor geen aansprakelijkheid aanvaarden.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt worden in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.